

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاښد تن من مېباد بدین بوم ویر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت
ویرجینیا - امریکا
۸ فبروری ۲۰۱۰

بیانید پښتو بیاموزیم گرڼی پښتو او لغتونه د پښتو ۷ لوست (درس ۷ پښتو) د فاعل نوم

در درس امروز طرز ساختن اسم فاعل را در پښتو خواهیم آموخت و برای ساختن آن باز هم به مصدر یا "جای صدور افعال" مراجعه میکنیم.

۱ - طرز ساختن اسم فاعل:
الف - طرز ساختن از افعال متعدی:

- خورل - خورونکی
- وهل - وهونکی
- لرل - لرونکی
- لیدل - لیدونکی

- لیکل - لیکونکی

در تمام مثالهای بالا ملاحظه میفرمائید که (ل) علامه مصدری، از اصل مصدر حذف و عوض آن لفظ (ونکی) علاوه گردیده و اسم فاعل ساخته شده است.
اسم فاعل همه مصادر متعدی مختوم به (ل) بصورت بالا ساخته میشود و اما مصادر متعدی مختوم به (ول) را در زیر ملاحظه فرمائید:

- جوړول - جوړوونکی
- ښوول (ښوول) - ښوونکی
- پرېکول - پرېکونکی
- خپرول - خپرونکی
- کول - کوونکی
- ټیښتول - ټیښتوونکی

یکعده نویسندگان پښتو اسم فاعل این نوع مصادر را به یک (و) و برخی هم به دو (و) مینویسند.
به نظر نویسنده این سطور، برای اینکه قاعده کلی را مراعات کرده باشیم و برای آموزندگان لسان تسهیلات فراهم گردد آنرا با دو (و) نوشتن ترجیح داده میشود.

ب : طرز ساختن اسم فاعل از افعال لازمی:
 طوریکه میدانیم مصادر لازمی در پښتو بیشتر به (ل و یدل) ختم میشوند و هم مفعول (صریح ورائی) آنجا مشاهده نمیشود و هم مقابل اسم فاعل اسم مفعول آنرا نمیتوان یافت به مثالهای زیر توجه فرمائید:

- تلل - تلونکی
- درېدل - درېدونکی
- څغستل - څغستونکی
- کېناستل - کېناستونکی
- مرکېدل - مرکېدونکی

باز هم وقتی حرف (ل) اخیر مصدر را حذف و بجای آن لفظ (ونکی) را مینشانیم ، اسم فاعل ساخته میشود.
 در پښتو اکثر افعال لازمی را به افعال متعدی به قرار ذیل تبدیل مینمایند:
 علامه مصدری (ل - کیدل ویدل) و در بعض مواقع قسمتی از اخیر مصدر را حذف و آن را با (ول) بدل نموده فعل لازمی به متعدی تبدیل گردیده سپس به سهولت اسم فاعل ساخته میشود.
 در ذیل به چند مثال توجه کنید:

- درېدل - درول - درونکی
- څغستل - څغستول - څغستونکی
- مرکېدل - مرکول - مرکونکی
- کېناستل - کېنول - کېنونکی
- خندل - خندول - خندوونکی
- غزېدل - غزول - غزونکی
- ځملاستل - ځملول - ځملونکی

چیز مهمی که در اخیر این درس میخوایم از آن یادآور شوم اینست که: اسم فاعل در پښتو چون صفت در پښتو تابع اشخاص و مفرد و جمع میباشد.
 به این مثال ها دقت کنید:

- احمد کا بل ته تلونکی دی (تلونکی با یای ملینه)
- فاطمه کابل ته تلونکی ده (تلونکی با یای مجهول)
- احمد او غیاث دواړه کندهار ته تلونکي دي (تلونکي با یای معروف)
- فاطمه او د هغې مور دواړه کندهار ته تلونکي دي (تلونکي با یای معروف)
- زینب جانه زموږ د پښتو ښوونکي ده
- ظفر خان زموږ د تاریخ ښوونکی دی
- پولیسانو پرون پنځه تنه سړي تښتونکي نیولي دی په هغو کي یوه ښځینه تښتونکي وه.

تر بل پښتو لوست مو په لوی او ښوونکي خدای سپارم ، روغ او رمت اوسئ!